

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår ref. 1199896

Organisering av Luftambulansetjenesten

Norsk Sykepleierforbund viser til mottatt utredning om organisering av luftambulansetjenesten som vi har mottatt for høring.

Vår vurdering er fortsatt at Luftambulansetjenesten i fremtiden bør drives i regi av det offentlige selv.

Vi har i en rekke anledninger uttalt oss om organiseringen av Luftambulansetjenesten, og vi vil nedenfor gi nærmere uttrykk for våre synspunkter.

Norsk Sykepleierforbund har benyttet anledningen til både å møte Ekspertutvalget samt komme med skriftlige innspill. I det skriftlige innspillet fremhevet vi følgende:

Anbudsrunder medfører at man risikerer å miste erfarent og høyt kompetent personell, og dermed ødelegge viktige fagmiljø. [...] For å drive luftambulanse kreves god fagkunnskap både blant bakke-, fly- og medisinsk personell. Det kreves et tett samarbeid mellom de ulike personalgruppene. Disse blir påvirket negativt av den usikkerheten en anbudsprosess innebærer. Dette vil igjen kunne gå ut over pasientsikkerheten.

Norsk Sykepleierforbund mener at helseforetakene snarest bør ha det fulle ansvar og kontroll med luftambulansetjenesten. Konkret bør det vurderes en modell der det er ett eller to helseforetak som er eier og operatør av flyambulansetjenesten.

Norsk Sykepleierforbunds Landsmøte fattet i 2019 et prinsipielt vedtak der vi mener at statlig overtakelse av luftambulansetjenesten er nødvendig. Det vedtaket ble fattet på et tidspunkt nært opp til da utfordringene var mange i luftambulansetjenesten, spesielt i Nord-Norge. Det hadde vært stor uto blant flyvere og flysykepleiere knyttet til skifte av operatør, men likevel står vårt prinsipielle syn fast og vi mener at en statlig overtakelse er et lang bedre alternativ enn dagens modell. Det vil vi begrunne nedenfor.

Når det gjelder Ekspertutvalgets tilrådning om å videreføre dagens modell med forbedringer, mener vi at det er et dårligere alternativ enn å la staten selv overta operatøransvar i egen regi.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22 Telefon: 0 24 09
Postboks 456 Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Luftambulansetjenesten er ikke egnet for konkurranseutsetting

Vi mener at Ekspertutvalget undervurderer de problemene kan oppstå ved en videreføring av dagens modell (med forbedringer). En av de forbedringene i modellens som foreslås, sammenfaller med det pilotene måtte gå rettens vei for å fastslå.

Den viktigste forbedringen av dagens modell er å sikre videreføring av de ansattes arbeids- og lønnsvilkår ved framtidige operatørskifter. Dette vil bidra til å ivareta kompetanse og sikre kontinuitet i samarbeidsforhold som er opparbeidet over lang tid, redusere uro i forbindelse med anskaffelsesprosesser og operatørbytte, og slik bidra til å ivareta beredskap og flysikkerhet.

LAT HF kunne ha stilt krav om dette allerede ved anbudsinnbydelsen, men det var en klar motstand mot dette og vi mener derfor at dagens modell ikke har den nødvendige tillit. Dette kan selvsagt tenkes reparert gjennom en styrking av LAT HF, men det er likevel ikke nok til at vi ønske å videreføre dagens modell. Det skyldes ikke minst at luftambulansetjeneste av flere grunner ikke egner seg for kommersiell konkurranseutsetting.

Den uro anbudsprosessen skapte vil kunne gjenta seg ved senere anbudsrunder, og det mener vi at verken ansatte, helsepersonell eller befolkning må utsettes for. Tilbudet til befolkningen ble helt åpenbart skadelidende, noe Helsetilsynets « undersøkelse av om befolkningen i Nord-Norge får forsvarlige ambulanseflytjenester » viser. Vi fikk en rekke bekymringsmeldinger fra våre medlemmer i ambulanseflytjenesten før og under operatørskiftet, og det var en reell bekymring det ble gitt uttrykk for, både når det gjaldt arbeidssituasjon generelt og sikkerhet spesielt. Selv om man skulle videreføre dagens modell, men med krav om virksomhetsoverdragelse, vil nye rutiner, nytt materiell og nye strukturer skape langvarig friksjon som på ny kan gå ut over tilbudet til pasientene.

Hvorvidt man kan oppnå noen reell konkurranse innfor luftambulansetjeneste i Norge er også et viktig moment i vurderingen av modell. Det er ikke slik at det finnes operatører som står klare til å levere en slik tjeneste, så enten må det bygges opp fra grunnen av eller så må man se til utlandet. Generelt er ikke dette siste nødvendigvis et problem, men i denne sammenhengen er det så spesielle forhold det skal opereres under, at man bør ha kjennskap og erfaring med de forhold luftambulansetjenesten skal operere under. Krav om virksomhetsoverdragelse vil kunne avdempe problemene, men likevel ikke slik at vi føler oss trygge på at spesielt de harde nord-norske forholdene mestres fra start.

Vi mener at kvalitet og et godt pasienttilbud må være det helt avgjørende når man velger mellom de ulike alternativene. Ekspertgruppen selv påpeker flere utfordringer/ulempen knyttet til å videreføre dagens modell (med forbedringer). Vi mener at disse i seg selv er så mange og tungtveiende at de ikke er i nærheten av å oppveie for fordelene. Fra rapporten nevnes:

Selv med endringene som ekspertgruppen har foreslått, vil anskaffelsesprosessene fortsatt være krevende og kreve tid og arbeidskapasitet hos operatører og helseforetak. Dette tar oppmerksomhet fra fagutvikling og pasientbehandling.

Ved operatørbytte vil det ta tid å bygge relasjoner, men da primært på administrativt nivå. Operatørbytte innebærer også opplæring i og innføring av nye rutiner mv., slike endringer vil i seg selv kunne innebære risiko og skape brudd i kontinuitet. Ingen modeller kan eliminere risiko i forbindelse med innføring av nye luftfartøy, både for mulige forsinkelser i leveranser og tekniske problemer. Det kan også fortsatt være risiko for at avgivende operatør har lavere motivasjon for å opprettholde driftsstandard fram til ny operatør overtar.

Det trekkes frem at fortsatt anbud også kan medføre at store internasjonale aktører vinner i konkurransen, noe vi har kommentert ovenfor som en risiko i seg selv.

På fordelssiden trekkes frem at anbudskonkurransene «bidrar også til å sikre et optimalt forhold mellom pris og kvalitet». Det er en påstand hvis riktighet åpenbart er avhengig av hvordan man vektet de ulike elementene ved valg av operatør.

Drift i regi av det offentlige er best

Norsk Sykepleierforbund mener at de mest tungtveiende argumentene taler for drift i regi av det offentlig. Fra fordelene Ekspertutvalget selv trekker frem nevnes:

- En modell med offentlig drift vil sikre styring og kontroll av en samfunnskritisk virksomhet ved at det offentlige bærer operativ og økonomisk risiko
- Styring gjennom eierlinjen kan også legge bedre til rette for mer løpende utvikling, i tråd med helsetjenestens behov.
- Det er lettere å gjøre endringer, fordi man ikke er bundet av kontrakter og fastsatte avtaleperioder. Flåten kan skiftes ut over tid og man vil kunne benytte eksisterende materiell under innfasing av nytt, og slik redusere risiko for beredskapsavbrudd.
- En modell med offentlig drift gir trygghet for de ansattes lønn og arbeidsvilkår. Det bidrar til kontinuitet i tjenesten og fjerner risiko for kvalitets-reduksjon i forbindelse med operatørbytte.
- Modellen med offentlig drift legger også til rette for å bygge langvarige relasjoner mellom operativt personell og helsepersonell. Det gir bedre vilkår for å jobbe systematisk med utvikling av kvalitet og pasientsikkerhet, uten avbrudd knyttet til anbudsrunderne
- En modell med offentlig drift kan bidra til at luftambulansetjenesten vil framstå som en mer integrert del av den offentlige helsetjenesten.
- Det kan gi bedre grunnlag for å samkjøre og standardisere tjenesten og drive kvalitetsutvikling. Felles lederlinje for medisinsk og flyoperativ virksomhet vil kunne sikre at tjenesten i større grad er samordnet.
- Det kan også bidra til felles kulturbygging og mindre forskjeller mellom baser.

Det er selvsagt utfordringer med en modell i offentlig regi, men vi stiller oss undrende til at utvalget trekker frem fordeler med dagens modell som et punkt under ulemper med offentlig drift. Det fremstår også underlig at f.eks. arbeidskonflikter, tap av godkjenninger eller tekniske feil på fly eller helikopter settes på ulempelisten. Dette må være eksempler med alle modeller.

Det problematiseres av ekspertgruppa at offentlig drift av luftambulansetjenester kan være for komplekst for helsevesenet. Vi vil påpeke at det offentlige helsevesenet, og helseforetakene spesielt i mange relasjoner er høyteknologiske kunnskapsbedrifter, det brukes avansert teknologi og medisinsk kunnskap i store og profesjonelle organisasjoner. Vi mener at dette er en indikasjon på at det offentlig selv på en utmerket måte skal kunne drive i egenregi.

Når det gjelder rettslige hinder for en slik måte å drive videre på kan vi ikke se slike.

Alternativ modell – tildeling av kontrakt uten anbud

Dersom det ikke skulle være aktuelt å velge drift i offentlig regi, mener vi at det kan være både mulig å velge et alternativ med ideelle aktører, og da uten anbud. Slik vi oppfatter det mulig, uten hinder av EØS-retten og krav om anbud, å tildele kontrakt direkte til ideelle aktører.

Vi mener at dette er en mulighet som bør vurderes nærmere og fordelene er flere.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22 Telefon: 0 24 09
Postboks 456 Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Dersom ideelle aktører driver luftambulansetjenesten vil det ikke være store summer som risikeres å gå til profitt, og sånn sett går en større andel av totalen til et pasienttilbud. Det kan selvsagt argumenteres for at man ved denne modellen vil gå glipp av utvikling og innovasjon, slik Ekspertutvalget mener er en fordel med dagens modell. Det er vi imidlertid ikke sikker på at medfører riktighet, og det er lang og solid tradisjon for at ideelle aktører med stor grad av suksess utfører diverse oppgaver for det offentlige.

Det vil videre være store fordeler med å la ideelle aktører overta uten anbud, da man ved en slik modell unngår flere av de overgangsproblemene man har i anbudsprosesser

Oppsummert

Norsk Sykepleierforbund mener at de beste grunner taler for at det offentlige selv driver luftambulansetjenesten i Norge, og spesielt mener vi at erfaringene med dagens modell tilsier at i hvert fall flydelen av luftambulansetjenesten drives i egenregi. Dette kan gjøres på flere måter, f. eks ved at ett eller to av helseforetakene tar ansvar for å drive dette. Hvilken modell man eventuell velger i offentlig regi må selvsagt underlegges nye og grundige vurderinger.

Med vennlig hilsen

SIGN

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Lars Petter Eriksen
Spesialrådgiver

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22 Telefon: 0 24 09
Postboks 456 Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com